

НАТОМІСТЬ, ВСЕ-ТАКИ... – ТОДІ ЯК

Нерідко в текстах одним із виразників відношень підрядності-сурядності виступає сполучник **тоді як**. Він вказує на часово-зіставні чи умовно-зіставні семантико-синтаксичні відношення (Городенська К. Граматичний словник української мови: Сполучники. Київ – Херсон, 2007. С. 235–236). Зауважимо, що ще донедавна, і це засвідчує СУМ-11, його значення тлумачилося по-іншому, пор.: Тоді, *присл.* «5. Уживається, як частина складеного підрядного сполучника **тоді як** у часових підрядних реченнях, що мають відтінок допустовості або протиставлення; *тим часом як*. *Молодиця сумна-зажурена, життя, видно, глибоко чіпало її серце,.. тоді як* дід сховав своє серце від злих і добрих ураз життя під суворою запоною старості (Панас Мирний, I, 1954, 166); **Тоді як** у дрібних оповіданнях ми найчастіше бачимо селян, робітників, ремісників,.. в повістях своїх Франко займається вже тими, на кого працюють ті люди (Михайло Коцюбинський, III, 1956, 39)» (СУМ-11 X, с. 171).

У зв'язку з культуромовними пуристичними переоцінками українського лексикону на вживання сполучника *тоді як* «накладають» певні обмеження через співзвучність з російським сполучником «тогда как»: *Свіжі дріжджі надають випічці особливий смак та текстуру, тоді як* сухі дріжджі мають довший термін зберігання та зручніші у використанні (Газета по-українськи, 28.10.2024).

Який же сполучний засіб рекомендувати як синонімічний відповідник? Функціональними аналогами можуть виступати сполучники з протиставним значенням *все ж, все ж таки, все-таки, натомість* залежно від контексту. Наприклад, доречна така синонімічна заміна в реченні: *У цю мить начебто десь далеко відступали всі кривди й образи, натомість* душа сповнювалася світлом доброти (Є. Гуцало); *Коні були завжди тільки кіньми, натомість (все-таки) люди, як відомо, стають усім на світі, і ніколи не знаєш, чого від них ждати* (П. Загребельний); *Дзютаро кинувся на нього, натомість (все ж) людина в*

білому, поранена в стегно, добула свій кинджал і замахнулася, щоб завдати йому удару (Лорд Алджернон Мітфорд); За результатами оцінювання за шкалою SCARED-5, лише 12% дітей, які мають собаку, показали підвищений рівень тривожності. **Натомість (все ж) серед дітей без домашніх собак цей показник сягав 21%** (Газета по-українськи, 28.10.2024).

Отже, часові зміни у сприйнятті тих чи інших мовних знаків можуть впливати на актуальність їх уживання.

Світлана Бибик